

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 cèntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 cèntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Extranger, 5

LA VICTORIA DE L' AGREGACIÓ

—Al fi hauré guanyat l' aposta
pero, noys, ¡qué cara 'm costa!

CRONICA

Hi estat esperant una senmana entera á que 'ls moltíssims elements religiosos que tanca nostra ciutat manifestessen lo seu parer respecte á la transformació de la Catedral de Barcelona en panteón de un acaudalat banquer y de tota la seva descendencia.

Tenim aquí un bon número de publicacions devotas: diaris, revistes y butlletins de totes menas: contém diverses associacions de totes classes, desde la dels Pares de Família al Círcul artístich de Sant Lluch, á mes de un sens fi de confrarías y germanats escudadas en la santa religió: hi ha ademés centenars, milers de personas caracterisadas que blasonan á totes horas del seu acendrat catolicisme... Comprénch que á la primera noticia del *assalto* del bisbe Catalá y del cabildo catedral á ca'n Girón, acte que tingué coméns ab la lectura dels acorts famosos y digne remat de un espléndit piscolabis; comprénch—repetesch—que tots aquests elements, cullits de sorpresa de bonas á primeras, cayguessen d'espatllas sense saber lo que 'ls passava. Tan groixut, tan monstruós era 'l fet.

Pero ab una senmana tenían temps de alsarse, de serenarse, de reflexionar, d'escoltar la veu del seu cor y 'ls dictats de la seva conciencia... en una paraula, tenían temps d'aburrir l'aygua... beneyta.

Pero, no, senyors: ningú d'ells fins ara ha dit una paraula. D. Jaume podrà vanagloriarse de menar un remat d'ovellas mudas. Fins lo *Diari de 'n Brusi*, que tant galleja sempre 'l seu esperit independent, s'absté de comentar un fet, que—n'estich segur perque 'ls conech—ha de haver sublevat la conciencia artística y 'ls sentiments católichs de tots los seus redactors.

¡Quín tema mes interessant no s'ha deixat perdre 'l mestre Mañé, qual esperit apareix sempre despert y apercebut á combatre despiadadament las humanas vanitats renyidas ab l'esperit del Evangelí!...

Francament, ho deploro, ho sento de tot cor, y no comprénch, no m'explico tanta debilitat davant dels millions de un capitalista presentuós y davant de la condescendencia, la flaqueza, 'l servilisme de tot un prelat de la Iglesia y de tot un cabildo catedral, enaltint y honrant fins á la exageració á un home que s'ha distingit mes per haver-

los sapigut guanyar que per l'exercici de las virtuts cristianas.

¡Pobres católichs barcelonins que sentíu la impressió del escándol y no 'us atreviu á exhalarvos, á desfogarvos, á dir lo que per dintre 'us dona voltas y mes voltas, atormentantvos terriblement! Sou dignes de compassió. ¡Y cóm D. Jaume entre pipada y pipada del aromátich habano, deu riure's de vosaltres!... ¡Y ab quína fruició l'enriquit capitalista, destinat, desde 'l día en que 's mori, á tractarse de tú ab D. Jaume 'l Conquistador, se dirá:—En lo mon dels negocis, fes la teva, sense desviarte un punt del camí que t'has proposat recorre, y pensa que 'ls fets consumats sempre s'imposan. Obrant aixís hi pogut arribar á ser en vida l'home mes rich de Barcelona, y, després de mort, arribaré á ser el mes enaltit y 'l mes honrat.

*
*

DON MANUEL

—Véte'm aquí fins á cert punt, convertit en bisbe...

Recordo que quan Don Manuel va manifestar lo propósit de costejar lo frontis de la Catedral de Barcelona, tothom va preguntar-se: —¿Quín negoci haurá conjuminat aquest rey Midas del sigle XIX, que tot lo que toca negoci se li torna?

Y 's parlá de si reivindicaria la pesseta que desde temps immemorial venen pagant los contrayents de tot matrimoni al passamaner del carrer de la Corribia ab destí á la terminació de las obras de la Seu. —Ja veurán—deyan alguns —com D. Manuel quantingui llesta la fatxada, exigirá totes las pessetas devengadas en lo transcurs dels sigles, ab los seus interessos corresponents.

Altres suposavan que havia clavat sos ulls d'aligot en las sis casas dels canones situadas en los carrers del Bisbe y de la Pietat, féntselas adjudicar y rescabalantse ab excés del import de la fatxada.

Tothom estava conforme en reconeixer que D. Manuel com á bon comerciant te cops amagats.

Pero ningú estava en lo cert: ningú preveya l'índole especial, extranya á primera vista, pero en realitat molt humana, molt psicológica del negoci que perseguía.

No tots los negocis consisteixen en acumular diners contants y sonants, que al cap y al últim ningú se 'ls emporta á la sepultura: hi ha ademés negocis de ultratomba, negocis que 's plantejan en vida per aprofitarlos després de la mort. Y 'l de las

obras de la Catedral pertany de plé á aquesta categoria.

L' opulent banquer, en los últims anys de la seva existencia, tindrà 'l gust de mirar per damunt de l' espatlla á tots los ricatxos passats, presents y futurs de Barcelona, inclús á aquells que tenen en la via pública la seva corresponent estàtua, pagada per la familia. ¿Els López y 'ls Güells? ¡Vaya uns pipiolis! ... ¿Y qué dirém de tants y tants altres, esperits adotzenats, que 's contentan en gastarse trenta, quaranta, cinquanta mil duros en un panteón mes ó menos suntuós situat al Cementiri públich, ahont hi va á parar tothom: la iamunda barreja social? ¡Mals calculistas!... ¿Qué 'n trayeu de fer un gasto que no lluheix, que apenas vos fa distingir los uns dels altres?

Ab una mica mes d' esperit d' empresa y ab uns quants mils duros mes fora de la butxaca hauriau pogut alcansar lo que ha obtingut ell, lo que fins ara no havia obtingut ningú, perque en materia de negocis está vist que ningú arriba á la seva altura.

Sols ell ha sapigut ferse, relativament ab molt poch gasto, una sepultura *com una catedral*, destinada á sas despullas y á las de tota la seva descendencia, als seus parents y herents per tots los sigles dels sigles, de tal manera que pot donarse 'l cas de que á copia d' anys els sants no hi cápigan y tota la catedral s' ompli de Gironas.

Y tot aixó, ab molt poch gasto; sols construhint una fatxada esquifida, migrada, carquinyoli, feta ab pena, estalviant, retallant pressupostos, escanyant á escultores y tallistas, fent, com qui diu, una jugues-

ca ab sí mateix de que las obras per ell inspeccionadas y dirigidas no costarian de bon tros la cantitat pressupostada avants de iniciarlas. Ab aquesta fatxada, ab un parell de torretas y ab un cimbori com á digne remat, s' obté per sepultura perpétua de una familia 'l resto de la Catedral, joya d' art incomparable, construhida á través dels sigles ab los caudals dels reys, ab los donatius dels ciutadans, ab la munificencia dels prelats que sabían invertir en obras de gran mérit una part dels emoluments de la curia, ab tot y no ser en aquells temps tan quantiosos com ara; s' obté 'l millor edifici de Barcelona, impregnat de bellesa, inundat de misticisme, realsat pels recorts piadosos y patriótics de un gran número de generacions: s' obté 'l dret d' estendre una taca de prosa vil sobre un joyell primorós de poesia.

Y tot aixó ho consent un bisbe, y ho acorda un cabildo; y cabildo y bisbe fan veure que li concedeixen graciosament, y li portan á domicili en corporació alardejant de una expontaneitat en la qual ningú creu... perque si altra cosa no hi hagués, proclamaria que tot estava convingut aquell dinar succulent preparat per sellar la transformació de la Basílica barcelonesa en lo panteón del anfitrió y de tota la seva nissagal

Vegis si pot adquirirse per un preu mes mesquí una finca mes gran y mes espléndida.

**

¿Será possible que ningú, enterament ningú protesti contra una tal monstruositat?

La fatxada per ella sola, preu del negoci, es un

CEMENTIRI DEL CENTRO

Porta principal del panteón de la familia Girona.

bunyol. Tal com s'ha fet, millor hauria sigut no construhirla. Tirarla á terra constituiria un acte de desagravi al art gótic dels bons temps, que tan espléndidas mostrats ostenta en lo restant del edifici. ¿Per qué, donchs, á aqueixa profanació artística se n'hi ha de afegir un'altra de carácter religiós y social?

Relliós, sí: perque está en contradicció ab lo text evangélich que diu qu' es mes difícil que un rich atravesi las portas del cel, que no que un camell passi pel forat de una agulla de cusir.

Y social, perque no sembla sino que la mes alta representació eclesiástica de Barcelona 's dirigeixi als fidels ab un exemple, que molts interpretarán ab las següents paraulas:—Si voleu ser honrats per la Iglesia, avants que de la virtut, de la humilitat, de modestia, de la senzillés, cuydevos d'enriquirvos, acumuleu millions, veyeu si podeu construhir una escala d' or que arribi desde la terra al cel.

*
**

En aquest punt precís de la meva elucubració, un amich m' interromp, dihentme:

—Noy, no t' enfilis, y ten en compte que 'l senyor Girona ha sigut objecte de la broma mes salada que pot donar un bisbe.

—¿Qué vols dir?—li pregunto ab extranyesa.

—Escolta. ¿No diuen que l' enterrarán en l' espay comprés entre la porta principal y la fatxada posterior del chor?

—Sí.

—Donchs ja poden dirli cada any un ofici aniversari ab lo mateix ceremonial que s' observa per don Jaume 'l Conquistador, que lo qu' es quan arribi 'l dijous sant, durant los fasos, ja li farán pagar ab excés.

—No t' entench.

—Ves á la Catedral y ho veurás: precisament han de ferli la cripta, en lo punt ahont en semblant diada, acut la quitxalla, massa en má, á aixafá l' cap als juheus.

P. DEL O.

UNA ESPERANSA... FUSTRADA

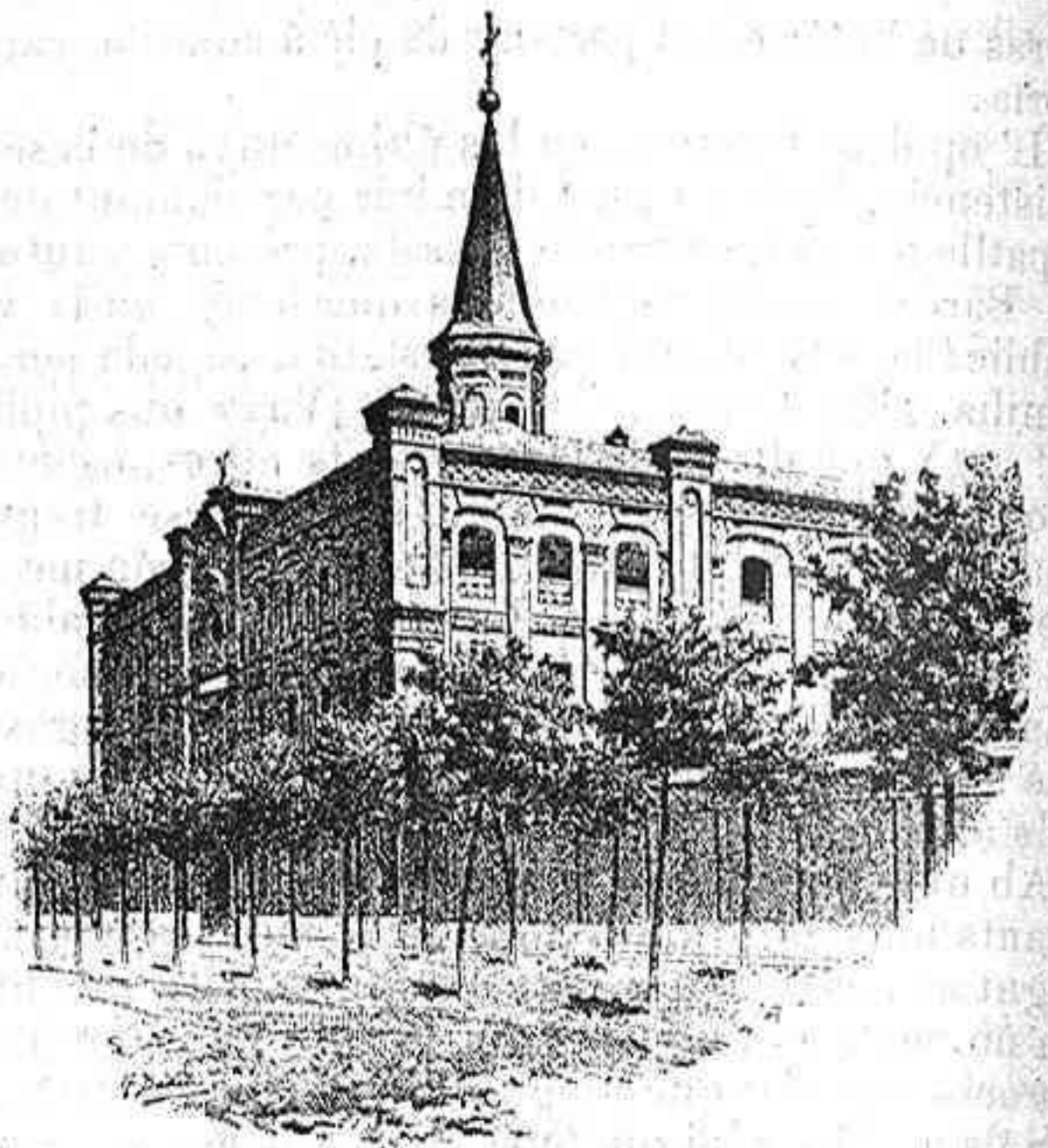
Gosá en ta boca riallera
tan hálit d' aroma y rosa,
véuret tranquila y dítxosa
era tota ma fal-lera.

Fent meus, los teus propis dols,
vareig lograr ta confiansa,
tú erats.... la meva esperansa....
¡no l' Esperansa de molts!

Lo méu únich pensament
era viure al teu costat....
quan s' estima així, enecat....
¡se veu tot tan.... excelent!

De cop, quan menos ho creya,
per ta desgracia has caygut....
¡quina sorpresa he tingut!
¡qu' ets diferent del que 't veyal!
Rós ton cabell has pintat,
d' humil qu' erats y virtuosa,
t' has tornat vil, llicenciosa
y hasta lo nom t' has cambiat;
ara, que 't posseheix qui vol
sols jo ploro ta mudansa....
ahir.... eras ma Esperansa....
¡avuy per tots ets Consol!

JOSEPH ROSSELLÓ.

Assilo de Ntra. Sra. de las Mercedes.

Del qual era Director D. Enrich Pérez Eserich.

ENRICH PÉREZ ESCRICH

Lo telégrafo anunciá la seva mort, ocorreguda 'l passat dissapte á Madrit, ahont residia, y la noticia causá fondo sentiment per tot Espanya, com l' haurá produhit també per tota l' América espanyola ahont lo nom del insigne novelista, al igual que aquí, era popularíssim.

No importa qu' en aquests últims anys apenas publicqués cap obra, puig lo caudal de las que doná á l' estampa estan abundant, que 's conquistá ab ellas aquell renom que resisteix victoriosament las injurias del temps y fa impossibles los efectos del olvit. Per mils de milers se imprimen celebradas novelas, que brollavan de son ingeni ab una facilitat pasmosa, y encare avuy, ab tot y haver cambiat radicalment lo gust del públich, hi ha qui s' enterneix llegintlas, hi ha qui mulla ab llágrimas las sevas páginas honradas.

La nota culminant del popular novelista sigué sempre la ternura, la bondat, la puresa d' intencions. Pintá una societat ideal, no tal com es, sino tal com ell la sentia, y desitjava que sigués. Lo mon de Pérez Eserich venia á ser una especie de cel anticipat.

*
**

Y aixís era l' home; un espill de bondat, de honradés, d' apacibilitat; un conjunt de sentiments nobles y piadosos.

En sa juventut degué apurar las miserias y desdixas de aquella famosa bohemia literaria que en lluyta per la conquista del miserable rosegó, passá lo que no pot sentirse contar sense esgarrifarse. Robert Robert, Anton Altadill y altres escriptors sigueren sos companys de glorias y fatigas. Las aventuras singulars de aquella colla de bohemis dedicats al cultiu de las lletres y de la fam han quedat puntualizadas en una novela de 'n Pérez Eserich titulada *El frac azul*, que mes que una novela propiament dita, es una interessant autobiografia.

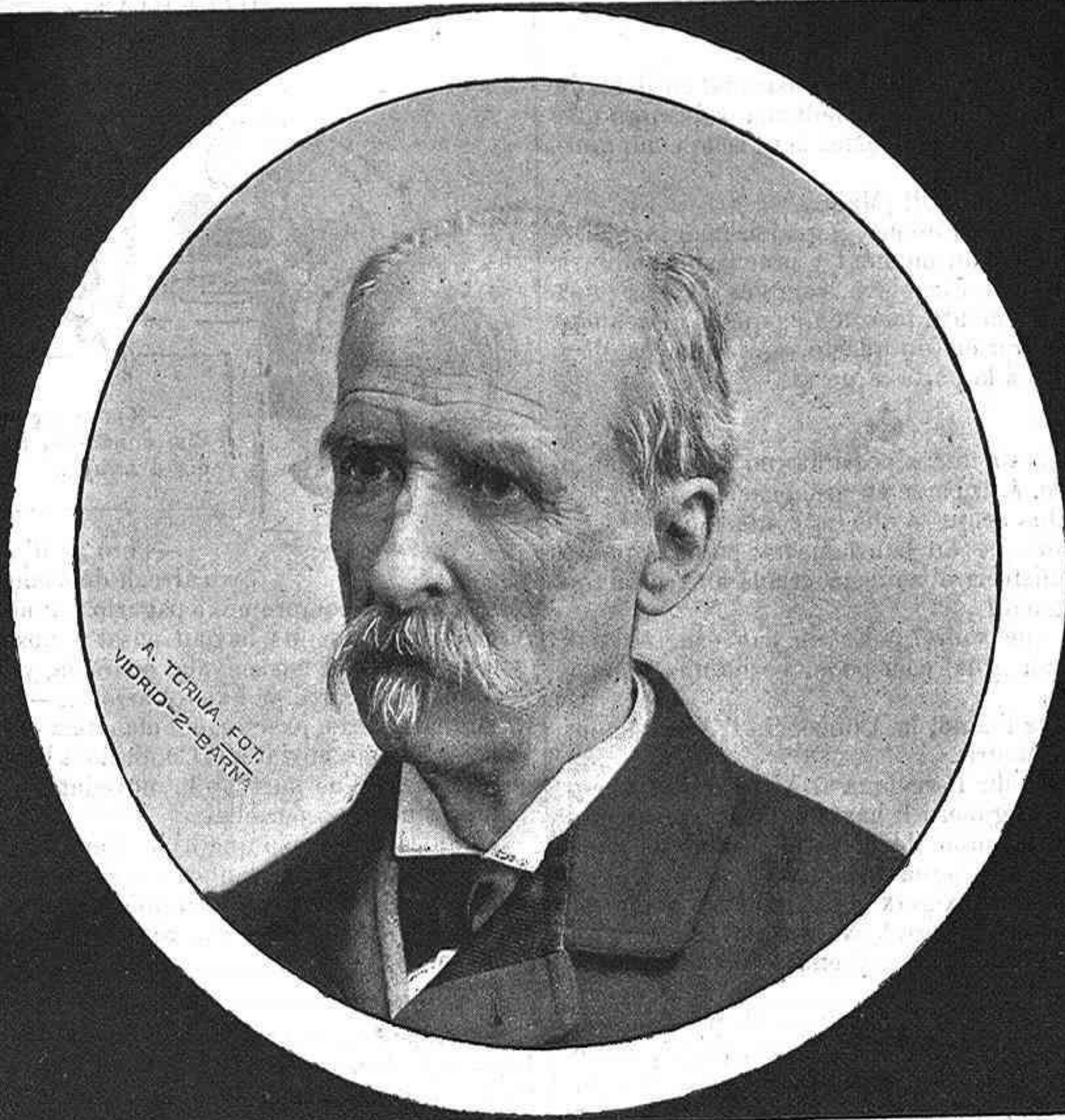
Per fi lluhiren per l' escriptor dias mes venturosos, que sigueren aquells en que monopolisá junt ab en Fernández González l' atenció del públich aficionat á l' adquisició de novelas per entregas. Fernández y González explotava 'l género de las aventuras caballarescas; Pérez Eserich l' apacible lluyta dels sentiments honrats y 'l consegüent triunfo de la bondat sobre la maldat; de la virtut, sobre 'l vici.

Fernández y González se encaminava á estimular la imaginació y á excitar la fantasia del públich; Pérez Eserich se dirigia al sentiment, al cor, á la conciencia honrada. Per aixó sigué 'l novelista predilecte de totas las personas dotadas de una ánima sensible y principalment de las donas,

Constituheix per aquest motiu una figura altament simpática, que lográ exercir una influencia poderosa en tota una generació de lectors.

*
**

ENRICH PÉREZ ESCRICH

popularíssim novelista, mort a Madrid el dia 24 del present mes.

En sos últims anys, quan ja no escribia novel·les de la seva corda, 's pot dir que las practicava.

La Diputació Provincial de Madrid tingué 'l bon acort de confiarli la direcció del assilo benèfic de las *Mercedes*, refugi de un gran número de nenas pobres y desamparadas. Cada una de las assiladas era fins a cert punt un document viu de aquest gran poema de desventuras que pot titularse *La vida humana*.

Pérez Escrich se convertí per totes ellas en pare carinyós y amantíssim. Sense vestir sotana, sigué una nova encarnació de son admirat *Cura de aldea*. Las assiladas admiravan é idolatravan a aquell vellet simpàtic, bondadós, efusiu, quals qualitats morals se transparentavan en son rostre y trobavan en tots los seus actes una confirmació plena, tan natural y espontánea com l'eflorescència de las rosas perfumadas ó de las violetas del bosch.

Aixís res té d'extrany que 'l primer tribut dedicat al seu cadáver haja sigut el de las llàgrimes de las pobres assiladas, que molt difícilment tornarán a trobar un director que millor las compregui y que tant las estimi.

Per la nostra part confirmém ab las presents ratllas lo telegrama de condol, que tant bon punt tinguérem coneixement de la mort del popular novelista y entranable amic nostre, enviarem a sa desconsolada familia.

J.

EL BULLIT H

*A río revuelto, ganancia de re-
gi.... dich, pescadores.*

¿Parlém de l'agregació? Parlémne.
Vels'hi aquí que a casa teníam temps enrera una

criada que 's deya—y segurament, si no s'ha mudat el nom, encare deu dirsen—Concepció.

—Miri—vaig dirli un dia en que jo 'm trobava malament:—vaji a casa l'apotecari a comprar aquesta medicina. Aquí té una pesseta. Sobre tot no trigui, ¿eh? torni desseguida, que 'm convé molt. Ja veu com me trobo....

—No passi cuydado—va respóndrem la Concepció agafant la moneda:—pot contar que tractantse d'un cas urgent....—

Passaren deu minuts, un quart, mitj' hora, un' hora, dugas.... y la minyona no venia.

Els meus dolors y 'l meu malestar, aumentats per aquella incomprendible tardansa, anavan téntsem insufribles.

—¿Qué deurá haverli passat a aquesta xicota? ¿En qué s' haurá entretingut?—

Després de las insistents recomendacions que li havia fet, aquella calma, aquella especie d'eclipse 'm semblava una broma excessivament pesada.

Va transcorre un' altra hora, 'n van passar dugas mes.... y al fi, quan ja comensava a desconfiar de la seva tornada, te 'm sento pujar a la Concepció, cantant la «¡Pobre chica!», y mes alegre que si vingúes de la festa major de la seva terra.

—¿Pero qué ha fet, desgraciada?—vareig dirli, verdaderament indignat:—¿per qué ha tardat d'aquesta manera? ¿Ahont'es la medicina?

—¿La medicina?... No 'n porto pas cap.

—¡Ah! ¿no?... Y donchs ¿en qué ha perdut el temps? ¿ahont ha anat? ¿qué n' ha fet de la pesseta?

—Guayti: me n' hi comprat aixó.

—¿Qu' es?

—Un vano.... ¡Repari que bonich!—

Y era tal com ho deya. L' arrastrada, en lloch de comprarme la medicina, la medicina salvadora que jo necessitava, havia malgastat la pesseta comprant-se un vano.... per ella.

—¡Estúpida! ¡imbécil! ¡Mala....

El final d' aquesta escena ja poden imaginársel.

Sense titubejar un moment y procurant dominar el malestar que 'm cargolava, vaig despatxarla punt en blanch, no donantli mes temps que 'l que 's necessita per entrar en un quarto, agafar un bagul y arrastrarlo fins á la porta d' un pis.

* *

Conféssinho ab tota sinceritat ¿no haurían fet lo mateix vostés, á trobarse en igual cas?

Ja 'm sembla sentir lo que 'm contestan:

—Si senyor que ho hauríam fet; pero.... ¿qué té que veure l' historia d' aquesta criada ab l' assumpto de l' agregació?

—¿Qué té que veure?... Es un cas exactíssimament igual; tan igual com poden serho una gota y un' altra gota.

Barcelona es l' amo, la Concepció l' Ajuntament y l' apotecari Madrit.

—¡Cuyta—va dir Barcelona al Ajuntament, al enterarse de que 'l govern li havia aumentat d' un modo exorbitant el cupo de consums:—aixó no puch resistirho, no puch aguantarho.... Vés á la Cort y gestiona, demana, exigeix una rebaixa en aquest espantós recárrech. ¡Corral! ¡No tardis!... Espero ab ansia la teva tornada. ¿Comprens bé lo que necesito?

—¡Y tall!—respongué l' Ajuntament, per boca del alcalde:—es impossible que Barcelona pagui, sobre lo que ja pagava, 1.710,074 pessetas mes cada any.

—Donchs, apa, depressa; á cal apotecari, á buscar la medicina.—

La Concepció, es á dir, la Comissió, se 'n va á Madrit; se passeja per la Cort una pila de días, mantantnos d' impaciencia; corra per aquí, roda per allá, veu á fulano, conferencia ab sutano... y després d' una llarga estada, durant la qual Barcelona s' entreté rosegantse 'ls punys, torna la Comissió mes alegre que unas Pasquas.

—¿Qué has conseguit del govern?—corrém á preguntarli.

Y ella 'ns contesta ab el major aplóm:

—Que... 'ls pobles de las aforas quedin agregats á la ciutat.

MONERÍAS

—Nostra escudella de cada dia donaunos, Senyor, en el dia d' a vuy....

—Pero ¿y d' alló del recárrech dels consums?...

—Ens hem compromés á pagarlo tot; no solzament el nostre, el que 'ns havían posat á nosaltres, sino també el que havían senyalat á Gracia, y 'l de Sans, y 'l de Sant Martí, y 'l de tot arreu...—

El mateix cas, exactament el mateix cas de la Concepció: havíam enviat á la Comissió á buscarnos una medicina... y 'ns surt ab la novetat de que s' ha comprat un vano per ella.

L' única diferencia que hi ha consisteix en que jo á la Concepció vaig plantarla al carrer, com se mereixia, y á la Comissió del municipi barceloní al tornar de Madrit... encare van rébre-la ab aplauso. ¡Ab aplauso!

* *

Quan el día primer de Abril els nostres representants van marxar á la Cort, tothom estava conforme en que l' augment senyalat al nostre cupo de consums era *impagable*.

Van á Madrit á gestionar una prudent rebaixa, rebaixa que tots els municipis han obtingut, y lluny

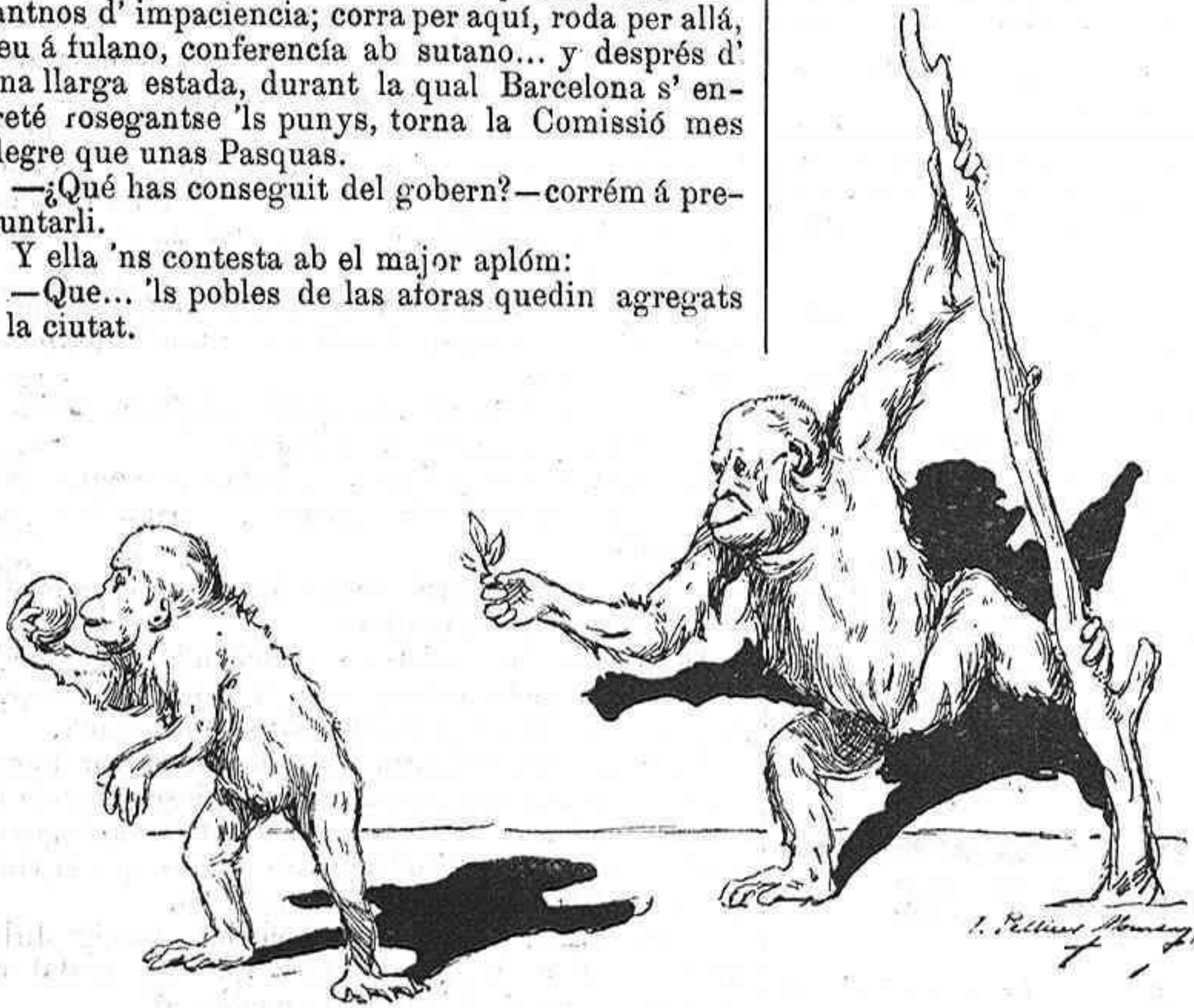
de conseguirla, se 'ns presentan ab l' inconcebible noticia de l' agregació dels pobles dels alrededores.

¿Y del recárrech dels consums?

Ja ningú se 'n recorda, ningú vol recordársen; no se 'n parla: lo mateix que si may tal recárrech hagués existit.

Las lamentacions del día de la marxa á Madrit s' han convertit al tornar en cants d' alegría.

—¡L' agregació! ¡la victoria de l' agregació! ¡el gloriós establiment de l' agregació!... ¡Ja serém felissos! ¡Ja está tot arreglat! ¡Pau, concordia y armonía! Els regidors son reelegibles... La lley Mellado no val... Tots els concejals que havían de sortir podrán quedarse... ¡Quína felici-

—Té una fló... y donam la poma!

—¡Ay, mano, qu' estás de broma!

tat! ¡quina ditxa!... ¡Visca l'agregació... y sobre tot la reelecció!...

Y la Concepció, veient que la maniobra li ha sortit bé, encare que una mica admirada de que no la despatxin, se passeja per aquí feta una heroïna, ventantse ab lo famós vano... del augment de consums.

—¡Quina vinya!—deu dirse la grandíssima des... preocupada, fentse ella mateixa creus del éxit obtingut:—aixó ja no es rifarse á un poble... ¡Aixó es burlarse d'una ciutat... y 'ls seus alrederors!

A. MARCH.

L' IDEAL

El de 'n Quím era aquest:

—Tenir una petita rendeta y passar tot el día á fora.—

¡Passá 'l día á fora! Es á dir, respirar els ayres purs del camp, posar el ví en fresch en una font que salta d'unas rocas, esmorzar sota 'ls arbres, revolcarse per l'herba... ¡Ab quina fruició parlava en Quím d'aquestas cosas!...

Y á mes de parlarne, sempre que podia las feya.

A casa seva totas las solemnitats se celebravan del mateix modo.

Sant d' ell: á fora.

Sant d' ella: á fora.

Se treya alguna petita rifeta: á fora.

Venia la Pasqua: á fora.

Sant Joan, Sant Pere, Sant Jaume, tots els sants d' una mica de crédito... ¡á fora!

La llástima era que del seu ideal no 'n podia realisar, y encare bastant imperfectament, sino la mitat.

Lo qu' ell deya:

—Poch ó molt, á fora encare hi vaig, quan las circunstancias me permeten ferho; pero, y alló de la rendeta, alló de la rendeta ¿quán vindrá?

En Quím s'accontentava ab mo t poch: vuyt ó deu rals diaris; una friolera, un passamentet que li permetés viure sense fer res... y no moures de fora en tot el día.

¡Si n'havía fet de càlculs y combinacions per conseguirho! ¡Si n'havía tocat de teclas!

Tot inútil: l'ideal de 'n Quím no 's movia de las regions ahont se gronxan els ideals.

De sopte, com un raig de llum que baixa del cel... en una comedia de màgica, vingué l'agregació.

—¿Qu' es aixó?—preguntá en Quím, sospitant que l'hora solemne era arribada.

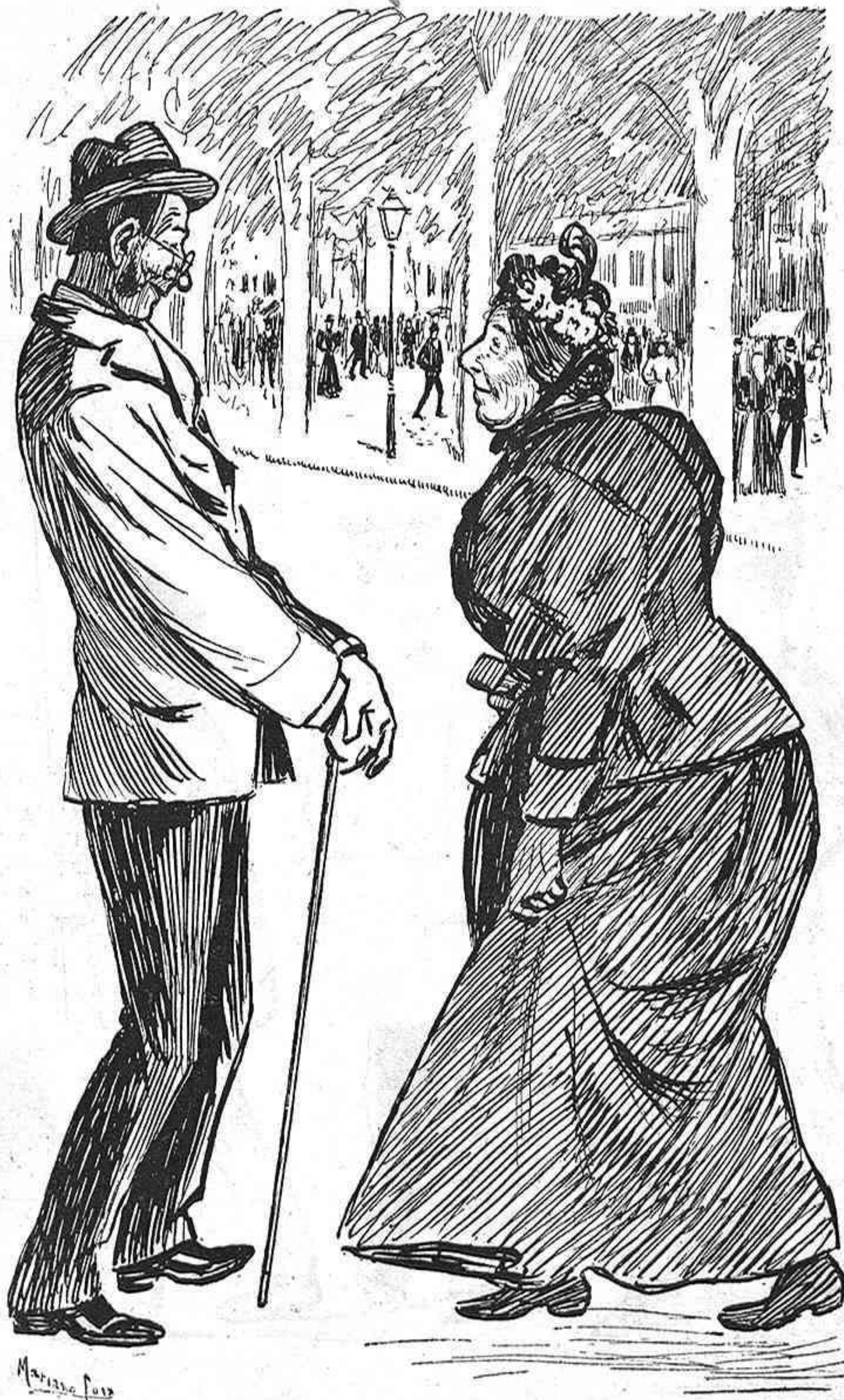
—Una especie de monte-pío de pobles. Tots els dels alrederors s'agermanavan ab Barcelona per formarse no més un.

—¿També hi entra Sant Martí en aquesta combinació?

—¡Vaya!

—¿Y la salzereda del Besós?

VETERANOS

Mariano Fortuny

—¿Qué me 'n diu d'aixó de l'agregació?

—¡Fugiu!... Per nosaltres, ja han passat aquestas cosas.

ENTRADA TRIUNFAL (Dibuix de M. MOLINÉ.)

—Entréu, entréu, bons companys,
 aquí seréu ben rebuts,
 per tot trobaréu virtuts,
 jamay sentiréu reganys,
 passaréu horas felissas,
 tindréu bonas carreteras
 y fanals, y clavegueras,
 y... (¡Ja us ho dirán de missas!)

—Naturalment.

—Donchs aquesta es la meva.—

Sense perdre un moment, en Quim correu a casa de don Francisco, personatge d'influencia y pare d'una criatura de la qual la dona de 'n Quim n'ha via sigut dida.

—Don Francisco, vine a demanarli un favor.

—Diguéu, y aneu depressa, que ab aixó de l'agregació estich molt ocupat.

—Justament d'aixó venia a parlarli. ¿Es veritat que ara Sant Martí perteneixerá a Barcelona?

—Si.

—¿La salzareda del Besós y tot?

—La de la part dreta, es natural.

—Donchs, m'ha de fer un obsequi, un favor, l'únich que li he demanat en ma vida...

—Diguéu.

—¿No s'ha d'aumentar la guardia municipal ara?

—Es probable.

—Pues... fassim entrar al *cuero* de municipals.

—Concedit.

—Pero ab una condició precisa... Que sempre tinch d'estar de punt en un mateix puesto.

—¿Ahónt?

—A la salzareda del Besós.—

Don Francisco li va prometre y aquí tenen vostés en Quim convertit en l'home més felís de la terra.

¡Passará tot el día a fora... y tindrà la petita rendeta que ambicionava! ¡Paga de municipal!... ¡Tira peixet!...

MATIAS BONAFÉ.

A BARCELONA

(Després de l'agregació.)

SONET

Fa temps que no sossegas y 't daleixes per ser una ciutat magna y hermosa; ja pots donarte donchs per ben ditxosa, veyent que tot d'un cop tan t'engrandeixes.

A ta corona agregas ara aqueixas vehinas poblacions, y ton cor gosa al abressarte ab ellas carinyosa, sense haver sigut causa de mes queixas que las dels que medravan en tals pobles, y 'l Sans-se acabó 'ls treu de pollaguera; puig qui en son cap alenta idéas nobles, y la passió son bon sentit no altera, diu: si als pobles ta sava en part nudria just es que passeu comptes algún dia.

L'AVI RIERA.

LICEO

Vels'hi aquí que en lo teatro allá ahont menos un se pensa salta un éxit. Y no petit com una llebra, sino gran, hermosíssim, substanciós com un isart, gloria y encant del casador afortunat que 'l cobra.

Lo gran éxit de que 'ls parlo correspon a l'ópera de Saint-Saëns *Sansone e Dalila*. Sols imperfectament va sentirse cantar durant la temporada anterior, y aixís y tot va agradar extraordinariament: calculin, donchs, que succehirá ara que 's pot sentir cantar de una manera intaxable, gracias als mérits dels principals artistes que han pres la partitura y gracias també a la primorosa batuta del mestre Ferrari, que la cisella y l'abrillanta.

Comensém per Dalila, interpretada per la Parsi Pettine-

lli qu' es una dona hermosa y arrogant y una artista de cap de brot lo mateix com a cantant que com a actriu. Avuy podém dir que encare no la coneixiam a la fascinadora del bílich Samsó. Se comprén que l'home de la forsa sucumbís a las seduccions de aquella hermosura, aixís es que plástica y musicalment l'ópera alcanza l'eficacia de lo que convens, la forsa misteriosa de lo que sugestiona.

Te la Parsi totas las qualitats desitjables en una artista dedicada al drama lírich: una veu extensa, igual en tots los registres y de un timbre exquisit; una escola de cant perfecta: un dó especial de identificació ab lo personatge que representa, que ni un sol moment pert l'artístich equilibri.

Lo públich va admirarla, va aplaudirla sempre; pero en lo gran dúo del acte según l'ovació arribá al deliri.

Del tenor Due pot dirse que 'l tipo de Samsó s'acomoda perfectament a la séva figura y a la robustés del seu órgano vocal. Forma una digna parella ab la Dalila, y comparteix ab ella 'ls aplausos y l'entussiasme del públich en los principals personatjes de l'ópera.

Calculin ab l'arranch de dos artistes tan fermes, fins a quin punt no arribará 'l triunfo de una ópera excelent en tots conceptes y estrenada durant [la temporada anterior baix tan favorables auspiciis.

Las demás parts están també en lo seu terreno; los coros no desentonan, y l'orquestra, ja ho havém insinuat: fa primors y maravellas, posant de relleu las infinitas bellas escampadas en la partitura pel geni de Saint Saëns, qu' es avuy un dels primers sinfonistas del mon musical.

Encare que 'l gran éxit del *Sansone e Dalila* ha vingut una mica tart, no duptin que deixarà llevar fecunda pera las temporadas successivas.

**

Del debut de la celebrada Darclée ab l'*Amleto*, efectuat la nit del dimecres, ne parlarém la senmana próxima.

ROMEA

L'empresa de aquest teatro ha posat en escena una producció de carácter íntim, que porta 'l títul de *La escombrada*.

En virtut d'ella han deixat de formar part de la companyia las Sras. Monner, Clemente, y Domus y 'ls Srs. Soler, Goula, Capdevila (J.), Santolaria, Serrallara, Llano y Capdevila (Ll.) Conforme veurá 'l públich entre 'ls actors llicenciats s'hi contan els veteranos del Teatro catalá, alguns dels quals desde la séva creació venían treballant en aquesta escena.

No repetirém lo molt que s'ha parlat de aquest assumpto en los círculs literaris y teatrals. Los més dels que se 'n ocupan opinan que aquest es lo cop de gracia que 'ls que sigueren consocis de 'n Frederich Soler, reservavan a l'obra del ilustre dramaturgo, després de imposarli un llarch periodo de anguniosa decadencia.

**

Desde 'l primer de abril funcionarà a Romea una companyia dirigida per l'intelligent primer actor D. Enrich Borrás.

Lo repertori que s'anuncia es esclusivament castellá y s'compón de las obras estrenadas últimament a Madrid: *Los plebeyos* de Lallana y Francos Rodriguez; *Amor salvaje* d'Echegaray, etc, etc, etc. Fins la última obra de 'n Guimerá, *Tierra baja* será representada en llengua castellana.

Lo que aixó significa ho deixém a la consideració dels qu'encare conservavan alguna ilusió respecte a l'existencia del teatro catalá, digne de millor sort y de trobar una empresa prou cuidadosa é intelgent per ampararlo y sostenirlo.

NOVEDATS

Continúa representantse ab éxit lo melodrama lírich de gran espectacle: *Nuestra Señora de Paris*.

Es de creure que tot Barcelona anirá a sentir la hermosa música del mestre Giró, aixís com també a veure las notables decoracions de 'n Moragas, en Vilomara y 'l mestre Soler y Rovirosa.

CATALUNYA

La friolera de quatre ingenis, dos escriptors y dos músichs han contribuít a la confecció de la sarsuela *Los Cocineros*, aixís titulada per una comparsa de cuyneras que pren part en un ball de máscaras.

L'obra pertany de plé al género groixut, abunda en situacions xocants y 'ls xistes y 'ls estirabots brotan a xorros de de un diálech que no té cap més objecte que provocar las riatllas del públich, lo qual ho logra ab molta freqüencia. Se coneix que 'ls autors de la lletra Srs. Paso y García Al-

varez tenen un repertori inagotable d' equívochs, á jutjar per l' abundancia ab que 'ls prodigan.

La música, deguda als mestres Torregrosa y Valverde (fill), es garbosa y animada. Lo públich demaná la repetició de una aixerida polca de guitarra y bandurria, del *pasacalle* de la comparsa de cuyners y de un *couplet* que diu ab molta intenció 'l Sr. León.

Aquest y la Sra. Campos se distingeixen de una manera especial en la representació, lo qual no vol dir que 'ls demás artistes no estigan també dintre del séu terreno.

En conjunt y atenentse solament als fets, es á dir: prescindint de tota consideració de carácter erílich, la nova sarsuela, á jutjar per lo molt que ha fet riure, es de creure que se sostindrà molt temps en lo cartell.

GRAN-VIA

Als atractius que ofereix la ben organizada companyia Bosch que ab lo titol de *La vispera del santo* estrená una graciosa sarsuela, s' hi ha unit lo tenor Cassanyas que canta com ell sol sab ferho la sempre aplaudida *Marina*, y la nena Pilar Mateus que interpreta la sarsueleta *El Bebé Parisien*, fent gala de una sorprendent precocitat.

A pesar de donarse tanta varietat als espectacles, no per aixó s' ha aumentat poch ni molt lo preu d' entrada.

N. N. N.

A UNA PLANXADORA

Hermosa planxadoreta
planxadora del méu cor:
correspon á mon amor
ó perderé la xabeta.

Soch sols un pobre poeta
que no ha tingut may cap *clau*
y avuy está mitj babau
per ta cara tan rodona
ta boqueta tan bufona
y 'l teu cosset tan salau.

No sossego oh! creume noya
de desde que á tú 't conech:
y si aixó dura fins crech
que 'l fi 'm tornaré baboya.

Quan contemplo aquesta joya
tan bella y de tan valor,
sento tal esgarrifor
de veure'm tan poca cosa,
que fins la vida 'm fa nosa
si no obtinch lo téu amor.

Oh! planxadora graciosa
que planxas ab tan salero
poch sabs lo que 'm desespero
quant ab mí 't veig orgullosa.

Com que tú sabs qu' ets hermosa
pues t' ho diu tot lo vebinat
per 'xó fas aquest posat;
y ab molt brillo mou la planxa.
per si acás un rich s' hi enganxa
per deixarho ben planxat.

Y jo en tan frisa que frisa,
ni una mirada vols dar-me
y sols tinch de contentarme
ab que 'm planxis la camisa.

Mes ay! fills y com m' encisa
quánt la poso á sobre méu:
me sembla qu' es algo téu
que á la méva pell s' enganxa;
y ab l' escalfor de ta *planxa*
surt lo brillo de relleu.

Planxadora primorosa,
rica flor qu' encare esclata,
poch sabs tú lo molt que 'm mata
ton posat de desdenyosa.

En planxar ets molt airosa
es vritat, no 's pot negar,
mes també 't dech observar
que á la primera planxada
ab lo foch de ta mirada
lo méu cor vares cremar.

Y es que tos ulls son estrelles
que ofuscan de tan brillants;
semblan talment dos diamants
ficats dintre tas parpellas.

Tas galtas son dos rovellas
ricas de vida y rojó
ta boqueta es un pinyó,

y 'l téu cors de forma grega,
forma un conjunt que m' encega
y fá creixer ma passió.

No siguis, donchs, tan ex-
(tranya
compadeixte al fi de mí,
no tardis á dar el sí
á un jove que no t' enganya,
amor pur son cor entranya
pues no 'n vá diu molta gent
que al carrer de Sant Climent
hi ha una hermosa planxadora
que ab sa gracia seductora
engresca á tot lo jovent

ALT Y PRIM.

ESQUELLOTS.

L' agregació es un fet. Y
es un fet també que s' ha
realisat de una manera su-
mament pintoresca.

En primer lloch va efec-
tuarse una rifa de regi-
dors... que per alguns va
ser una rifada. L' arcalde

—May hauria dit que l' art anés tant per terra!...

de Sans y 'l de Sant Martí van ser adjudicats á Barcelona.

Lo Sr. Arpí podfa dir:—Ab aixó de las rifas sempre tenim sort. Allá á Sant Martí quan sortejavam las obligacions amortisadas, sortían sempre las dels amichs.

Bola va!... Y á cobrar la grossa.

**

L' acte de la incautació va resultar també extraordinariament interessant.

Lo rey de Sant Andreu va defensar ab gran energia 'is pochs fondos que hi havia en caixa, contra las pretensions de alguns aixerits que tractavan de convertirlos en grava.... imaginaria.

Del despaig del arcalde de San Martí va desaparèixer una gran taula ministre, passant á ocupar lo seu lloch una tauleta ordinaria com las que venen als Encants. Es que ab aixó de l' agregació hasta las taulas s' aixican.

Tots los pobles agregats van presentar los mateixos comptes: pochs diners y molts deutes.

**

Tots, menos un: Sant Gervasi.

Sant Gervasi 'm fa l' efecte de un colegial molt modós, ben vestidet, y ab unas quantas mils pesetonas á la butxaca.

Ell es l' únich pot dir als seus companys de agregació: —Jo pago las vostras culpas, y per las vostras entramaliaduras em castigan á mí. Si tots vos haguesseu portat com jo, no 'ns haurian agregat.

Un telegrama deliciós:

»Excmo. Sr. Presidente Consejo Ministros.

»Madrid.

»Comisión vecinos Barcelona y pueblos del llano felicita calurosamente V. E. por decreto agregación le ofrece presidencia banquete MÓNSTRUO triunfo causa agregación y ruega se haga extensiva Tibidabo al Mar y Besós al Llobregat.—Mas Yebra.—Puig de Asprer.—Trabal.—Rovellat.—Riera.—Plá.—Albareda.—Verdú.—Gimenez Muñoz.»

Los autores del telegrama devían ferse la següent reflexió: —Un banquete *mónstruo* per qui ha de ser presidit mes que per un *Mónstruo*?

Y á pesar de tot, segons sembla, ha fracassat una idea tan *monstruosa*.

**

Mes val aixís.

Perque per donar carácter á un banquete *mónstruo* casi no hi havia mes remey que rustir al Avi del Parch y presentarlo á la taula tot de una pessa.

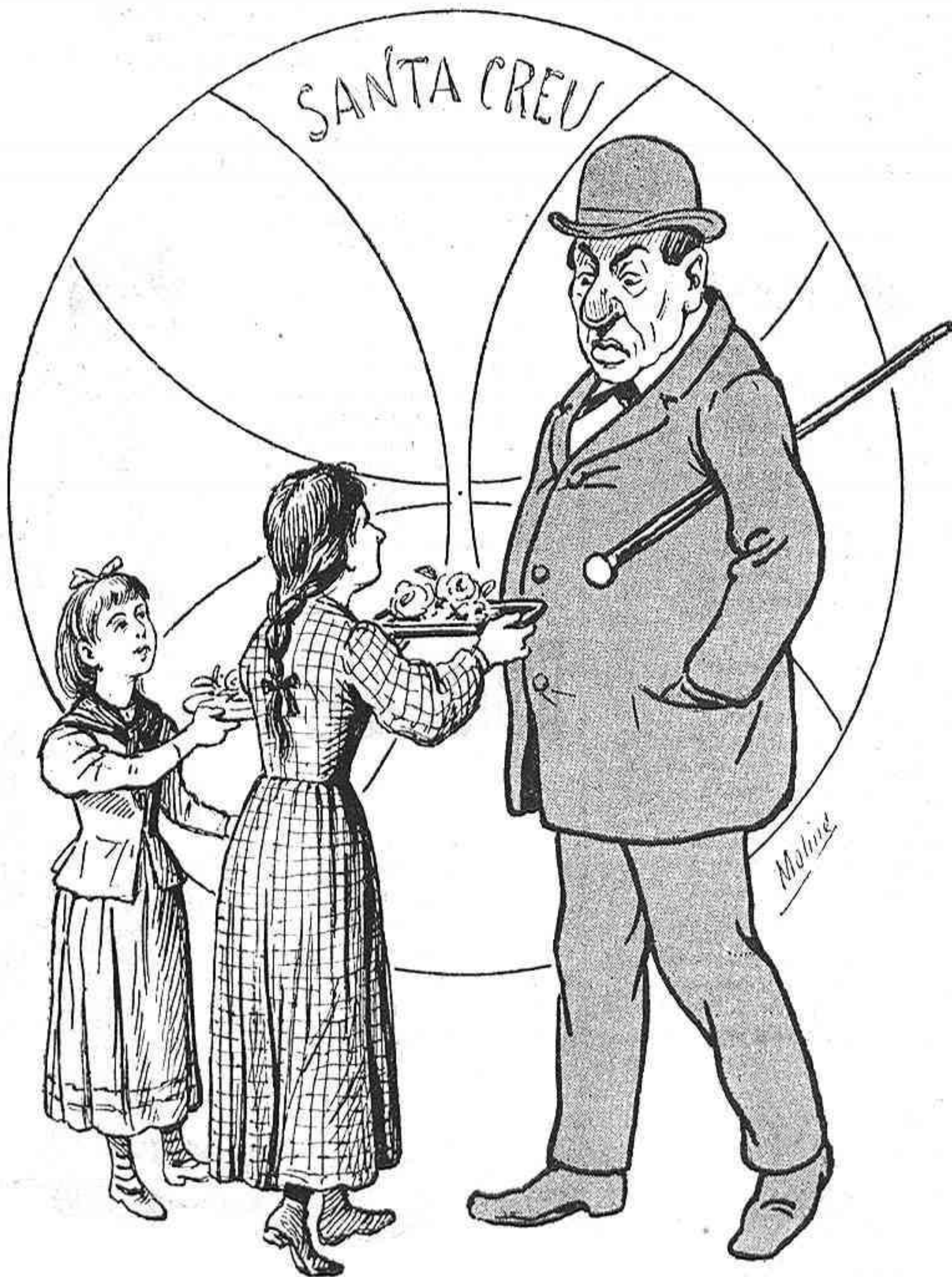
A n' en Cánovas li haurían servit el filet.

Y 'ls firmants del telegrama se reservavan la trompa per ells tots sols.

Sentím de tot cor que 'l Tribunal Suprém no haja donat lloch al recurs de casassió interposat per nostre bon amich lo Sr. Ximeno Planas, contra la sentencia proferida per l'Audiencia condemnantlo á tres anys de desterro, per haver tret los drapets al sol al etern plagiari, ab motiu del estreno de *La Suri-panta*.

Ho lamentém, no sols per tractarse de un company, á qui reiterém tots los nostres oferiments de consideració y estima, sino també per lo que 'l fallo pugua afectar á la llibertat y á la independencia de la crítica literaria y al dret de

COSTUMS POPULARS

—Vosté senyor Galán, té la cara com un *diamant* (!) ¡un dineret per la santa Creu!...

la llegítima defensa contra determinats atachs, envolts en l' anónim, pero de qual procedencia no pot duptarse.

Per lo demás no envejém lo triunfo jurídic que ha alcansat l' autor.... (fins á cert punt) de *Un home de sort* y altras produccions igualment originals, y correligionari al mateix temps del senyor Planas y Casals.

Un vehí de Sant Martí ponderava la conveniencia de l' agregació apelant al argument que á continuació transcrich:

—Era un fastich viure en aquests pobles tan faltats de tota mena de serveys, fins dels mes indispensables. A mí un día van donarme una pallissa y en lloch vaig trobar una malehida casa de socorro ahont poguessen auxiliarme. Ara quan ens peguin, tindré al menos ahont anar perque 'ns curin.

Textual.

Pero ¿qué va fer Sr. Nadal? ¡Enviar tinents d' arcalde als pobles agregats á ferse cárrech de la caixa, vaya una improcedencia! ...

¿Cóm es que no va pensar ab lo Sr. Samaranch? Lo manipular morts, trayentlos y ficantlos á la caixa, li toca de dret: es el seu ofici.

Diumenje la banda municipal assistí á la professó del combregar general celebrada á Sant Andréu de Palomar.

A la mateixa hora assistía la banda de la Casa de Caritat á las Corts de Sarriá ahont s' efectuava la benedició de unas campanas.

Los pobles agregats ja comensan á tocar los beneficis de formar part de Barcelona.

De moment l' arcalde 'ls envía *música.... molta música!*

Lo revister madrileny del *Brusi*, parlant de 'n Guerrita:

«La historia del banderillero y del matador de

POBRE PORFIAT...

—Deu vos ampari, germá.

—Anéu, ja us hi dit que nó.

—¡Hi dit que nó, y nó será!

—¡Teníu!.... ¡¡¡Corréu més que jo!!!

L' ESTEREOSCOP DE «LA ESQUELLA» (*)

UN CAMÍ VEHINAL

(Fot. Rus)

cartel la conocen todos los aficionados y muchos que no lo son.

»Hoy gana próximamente cuarenta mil duros anuales, es decir lo que cobran, deducido el descuento, los ocho ministros juntos.»

Y no será porque 'ls vuit ministres no sigan també uns toreros de primera forsa. Al pobre país li clavan unas banderillas y unas estocadas fins á l'empunyadura, que 'l deixan sech.

La Pretel va regalar un magnífich capot al espasa Reverte, y aquest qu' es molt devot va portarlo á una de las confrarías sevillanas que 's cuidan de la Mare de Déu, logrant que la Verge que 's treu á la professó de Senmana Santa, rumbejés aquella prenda torera deguda á la galantería de una tiple de sarsuela xica.

Aquesta barreja de religió, torería y flamenquisme no deixa de ser molt edificant.

Al individuó menos devot li fan venir ganas de anarse'n al cel, fent recortes y cantant peteneras.

L' altre dia á Novedats unas senyoretas per cert molt guapas, tan bon punt comensá la funció, se tragueren lo sombrero per no privar la vista de la escena als espectadors que seyan á las filas del darrera.

Un amich meu qu' encare está per mereixer, me deya:

—Si las senyoretas compreguessin los seus interessos obrarían totas aixís. L' acte de treures lo sombrero en un teatro revela un verdader desitj de no molestar al próxim, un carácter molt bondadós y amable. Per lo tant lo dia que 'm decideixi á pendre estat buscaré á una noya de aquestas, en la seguret de que haig de ser felís ab ella.

Ab motiu de l' agregació s' assegura que s' au-

mentará considerablement la guardia municipal montada.

Naturalment, l' extensió del terme municipal ha crescut extraordinariament; las distancias son avuy molt grans, y 's necessita que 'ls encarregats de la vigilancia cubreixin grans superficies de terreno ab lo menor personal possible.

¿Pero no podría lograrse 'l mateix objecte prescindint dels caballs que tan cars costan á la ciutat?

Una guardia municipal montada en velocípedo sería una verdadera novetat y representaría además una gran economia.

Pénsis'hi Sr. Nadal, y si 's decideix, jo li asseguro que 's guanyará 'l títol de arcalde *fi de sigle*.

En Mac-Kinley, segons conta un periódich *yankee* obsequiá als seus amichs ab uns cigarros que tenían vuit pulgadas de llarch per una y mitja de diámetro.

Procedeixen de un regalo fet per un fabricant de l' Habana al president y son de las dimensions y de la classe que 's fa elaborar expressament l' Emperador de Austria, pagantlos á dos duros cada un.

Dono aquesta noticia, porque D. Jaume s' hi crehi.

Quan pensi ab aquests cigarros de vuit pulgadas de llarch y una y mitja de diámetro, estich segur que la boca li farà.... fum.

Cassat al vol:

—¿Coneixías á n' en Deulofeu?

—Sí; ¿y qué?

—Aquest dematí s' ha mort de repent.

—Donchs vet' aquí que desde aquest matí ja no 's diu *Deulofeu*, sino *Deulodesfeu*.

Antoni Lopez, editor, Rambla del Mitj, 20

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona.

(*) En la llibrería Espanyola, Rambla del Mitj, 20, trobarán els nostres lectors al preu de 6 pessetas cada un magnífichs y perfeccionats aparatos pera mirar aquestas vistas, á las quals donan un relleu extraordinari.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona, Correu: Apartat número 2.

«LA ESQUELLA DE LA TORRATXA»

ALBUM DE FOTOGRAFÍAS INÉDITAS

Ha salido
Ha salido
Ha salido

9.º cuaderno

conteniendo 16 vistas tan artisticas como pintorescas

BARCELONA Á LA VISTA

es el album más popular de cuantos se pu-
blican en España.

30
céntimos

Provincias: 35

Acaba de ponerse á la venta el 9.º cuaderno

30
céntimos

Provincias: 35

MOROS Y CRISTIANOS

POR EL ILUSTRADO CRONISTA
Rodrigo Soriano
Un tomo 8.º Ptas. 4.

FORTUNA

HISTORIA DE UN PERRO AGRADECIDO
POR

E. PÉREZ ESCRICH

Tomo 13 de la Colección Diamante. Precio 2 reales.

JUAN VALERA

GENIO Y FIGURA

Un tomo 8.º Ptas. 3.

LOS ORIGENES

DE LA

VIDA ECONÓMICA

por PEDRO ESTASÉN

Un tomo Ptas. 4.

SINGLOTS POÈTICHS

per Frederich Soler

(SERAFÍ PITARRA).

12 obras ilustradas ab profusió, 1.ª serie Ptas. 6.

DEMÀ DISSAPTE, 1.º DE MAIG

Número Extraordinari de

LA CAMPANA DE GRACIA

Actualitats europeas, políticas, locals

La guerra turco-grega.—L'agregació.—L'1.º de Maig

8 planas, nutridas de text é ilustració.—10 céntims.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

UNA FORASTERA

—Cabayeros ¿nos agregamos ú qué?